

Dames en heren,

Vanuit mijn rol als directeur van de Boekmanstichting – het landelijk kenniscentrum voor kunst, cultuur en beleid – geef ik graag een reflectie op de nieuwe cultuurnota.

Op vrijdag 13 maart zou ik naar Dordrecht gaan. Om deze presentatie voor te bereiden. Om een wandeling te maken langs het Dords museum, langs de bibliotheek, langs het Huis van Gijn, de Kunstmin, het Energiehuis, kortom al die prachtige cultuurhuizen en monumenten in deze 800 jaar oude stad.

Het ging natuurlijk anders. Want vanaf donderdag stuurde het kabinet ons allemaal naar huis. En dus heb ik Dordrecht vooral via internet moeten bekijken. Ik zag daar deze week een indrukwekkend filmpje. David Prins van Hollands Diep die op zaterdagochtend – de verjaardag van Bach – cello speelt aan de Nieuwe Haven.

Wat een mooi blijk van de kracht van cultuur. Juist nu we op afstand moeten blijven, brengt cultuur ons dichterbij elkaar.

Met z'n allen zingen vanaf het balkon. Gedichten die online worden gedeeld. Dans-, muziek- of schilderlessen via internet.

Tegelijk betekenen alle sluitingen een enorm en acuut inkomstenverlies. Minister van Engelshoven gaat ervan uit dat de cultuursector in Nederland 60 tot 100 miljoen per week verliest. Een verlies dat knalhard aankomt bij alle zzp-ers in de sector.

Ook in Dordrecht hakt dat erin. Midden in het seizoen vallen alle festivals en evenementen uit. Via facebook werd er dit weekend nog een klein beetje Happy Bach Dag gevierd maar het is zeer de vraag of het Bachfestival doorgang vindt.

Cultuur geeft de mensen momenteel moed, maar heeft ook support nodig: van burgers, van donateurs. maar ook van de overheid en van de politiek. Nationaal, provinciaal en lokaal.

Dat, dames en heren, staat natuurlijk allemaal niet in de nieuwe nota die al geschreven was. Maar het is een extra aanmoediging om niet bij de pakken neer te zitten en de ambitie hoog te houden.

Hoe heb ik de nota gelezen?

De nota is gekoppeld aan de groeistrategie waarin Dordrecht groeit naar 140.000 inwoners in 2030. Cultuur staat inderdaad nooit op zichzelf maar maakt integraal deel uit van het leven in een stad.

Cultuur is een economische factor van groot belang. Het CBS heeft becijferd dat de creatieve sector goed is voor 3,7 % van ons Bruto Nationaal Product. Bijna evenveel als de bouw en tweemaal zoveel als de landbouw en visserij.

Al 15 jaar geleden koppelde de Amerikaanse wetenschapper Richard Florida de groei van de creatieve sector en de werkgelegenheid aan elkaar.

De aantrekkingskracht van een stad stijgt door de beschikbaarheid van culturele voorzieningen en door de aanwezigheid van een stevige beroepsgroep in de culturele sector.

Dat wordt bevestigd door de recente landelijke Monitor Creatieve Industrie. De sector is tussen 2015-2018 een aanjager van de economische groei en werkgelegenheid in Nederland gebleken. Goed voor vier procent van de werkgelegenheid, 344 duizend banen.

Dordrecht heeft veel in cultuur geïnvesteerd en dat heeft uw stad aantrekkelijk gemaakt. Of zoals de makers van DOOR het dichtertlijk uitdrukken:

“Een stad krijgt kleur dankzij haar makers,
de creatieven, kunstenaars en organisators van hobbyist tot
professional,
makers laten de stad bruisen.

En Dordt bruist als nooit te voor.”

Dat Dordrecht bruist, zie je weerspiegeld in de Atlas Nederlandse Gemeenten. De stad klom in tien jaar tijd van de 30ste naar de 15^e in 2019. Net achter Leiden en vlak voor Delft. Dat is een buitengewoon goede score voor een stad zonder universiteit en met een relatief lage plaats als het om sociaaleconomische indicatoren gaat.

In de Regionale Cultuurindex uit 2018 eindigde Dordrecht zelfs op de 10^e plaats, voor Arnhem en ook boven Den Haag en Rotterdam. Ook dat is een goede uitkomst, zeker gezien de moeilijke jaren van bezuinigingen die achter ons liggen.

In de nota worden 2 uitgangspunten centraal gesteld:

- Niet investeren in stenen, maar in programmering
- Cultuur is breed en voor iedereen

Het eerste punt, de nadruk op programmering, is heel verstandig. Gebouwen komen pas tot leven als er spraakmakende exposities zijn, als er sprankelende voorstellingen zijn, als er muziek klinkt en er nieuwe kunst wordt gemaakt. Het is ook belangrijk dat er ruimte is: letterlijk maar ook figuurlijk, voor experiment en netwerken. Een bloeiend cultureel klimaat kan niet alleen maar pieken met festivals. Juist die doorlopende activiteiten creëren een vruchtbare voedingsbodem van ideeën en contacten.

Met de tweede keuze, de nadruk op breedte en op educatie en participatie, doet Dordrecht recht aan de diversiteit die cultuur eigen is.

Ik zag een eerder filmpje van Vera Britt dat begint met de woorden: “Cultuur betekent natuurlijk voor iedereen iets anders”. En zo is het. In de film zien we ouderen dansen. We zien een koor dat wekelijks zingt. We zien jongeren bijeenkomen voor een cursus rap.

De eerste kennismaking, het ondersteunen van jonge talenten maar ook de creatieve middagen voor ouderen: het krijgt gestalte om de

hoek, in de eigen buurt, met dank ook aan vrijwilligers. Dordrecht heeft in de binnenstad een culturele infrastructuur van hoog niveau. De uitdaging is om die optimaal te verbinden met het buurniveau.

Dames en heren.

De nota die u gaat behandelen, vind ik goed gefundeerd en ik vind hem ook heel praktisch. Per deelsector wordt helder uiteengezet wat er goed gaat en wat beter kan. Vaak wordt de behoefte genoemd aan het steunen van kleinschalige initiatieven, aan het aantrekken en binden van jong talent. Die inspanning om via cultuur jongeren te binden aan uw stad, lijkt me belangrijk, ook als tegenwicht tegen de verwachte daling van het aantal jongeren in uw stad.

Het idee van een stedelijk productiefonds voor professionele podiumkunstproducties zal een positief effect hebben op het aantrekken van landelijke subsidies. Dat geldt ook voor de inzet op cultuureducatie.

In de nota wordt overwogen om in aanvulling op het al bestaande instrumentarium een lokaal convenant met het onderwijs op te zetten. In veel steden bestaat er zoiets en biedt het een goede basis voor structurele samenwerking tussen scholen en culturele instellingen. Of dit via een lokaal convenant gaat, of als uitwerking van uw nieuwe Onderwijsvisie kan een lokale invulling zijn.

Ik zie voor Dordrecht daarbovenop nog enkele kansen:

In de nota wordt relatief weinig aandacht besteed aan de creatieve industrie, d.w.z. de verzamelaar voor creatieve dienstverlening, zoals vormgeving, reclame, architectuur, mode maar ook de wereld van media en entertainment. Dit is een belangrijke en innovatieve bedrijfstak.

Het zou goed zijn om dit deel van de sector nog beter in beeld te brengen. En dan te kijken waar verbindingen kunnen worden gelegd met de gesubsidieerde culturele sector en met de ruimtelijke

opgaven voor Dordrecht. Ook in het licht van andere uitdagingen waar Dordrecht voor staat, zoals de klimaatadaptatie en de stijging van de waterspiegel. De beelden van de hoge waterstanden in februari zijn nog vers. Bij het realiseren van een groen-blauw Dordrecht kan cultuur van bijzonder grote waarde zijn. Door de denkkraft maar ook door de kunst van het vertellen van verhalen.

Mijn tweede punt is dat ik nog veel potentie zie om de internationale uitstraling van Dordrecht als culturele stad te versterken. Dat is goed voor de makers en kunstenaars in deze stad maar ook voor de economie en het toerisme.

Leeuwarden was in 2018 de Europese Culturele Hoofdstad en dat heeft die stad een enorme boost gegeven.

Zou Dordrecht - bij wijze van stip op de horizon - niet een uitstekende kandidaat zijn om in 2033 (wanneer Nederland weer aan de beurt is) de Europese Culturele Hoofdstad te worden? Dordrecht met z'n eeuwenoude geschiedenis, met z'n internationale geschiedenis zoals ten tijde van de Dordse synode. Zo'n stip op de horizon daagt je als stad op veel manieren uit, cultureel maar ook in andere opzichten, bijvoorbeeld om je te verbinden met andere Europese steden die een strijd met het water te voeren hebben: Antwerpen, Londen, Venetië en Göteborg.

Ik wil graag eindigen met een citaat van de Dordse dichter Cees Buddingh dat in deze dagen van corona een bijzondere lading heeft:

“De enige morele opdracht die de mens heeft, is dat zijn zoektocht naar het geluk niet ten koste gaat van het geluk van de ander.”

Wat goed dat in de nota staat dat Dordrecht vanaf 2020 weer een stadsdichter krijgt!

